



**Noorsootöö võimalused tööks vanusegrupiga 19-26
13.11.2009**

Koolitusraport
Koolitaja: Marit Kannelmäe-Geerts

Koolituse eesmärgiks on leida, läbi kogemuste jagamise, uuringute ja praktiliste meetodite, vastused küsimustele:

- Mida saab noorsootöö pakkuda noortele vanuses 19-26?
- Mille peale noored mõtlevad? Kuidas nende jaoks olemas olla?
- Kuhu liigub ühiskond koos noortega? Kuidas saab noorsootöö selle liikumisega kaasa minna?
- Milliseid oskuseid, teadmiseid ja hoiakuid noored noorsootööst kaasa võtavad?
- Milliste tegevuste kaudu nende oskuste, teadmiste ja hoiakute arengut toetada?

Päevakava 13.11.2009

10.30	Kogunemine ja kohv	
11.00	Kes on kohal? Mida kohale tulijad ootavad?	Osalejad tutvustasid ennast, oma motivatsiooni käesoleval koolitusel viibida ja senist kogemust käsitletava sihtgrupiga.
11.30	Ülevaade ESF programmist. Koolituse eesmärgist. Päevakava tutvustus.	ESF programmis saab lähemalt lugeda: http://www.entk.ee/?id=274&keel=ee
11.45	Kes on noored vanuses 19-26: Osalejad joonistavad väikestes gruppides noore ja märgivad tema keha osade juurde märksõnad: Mida tunnevad? Mida teevad? Kus käivad? Millest mõtlevad? Mida söövad?	Ühepäevase koolituse eesmärgiks oli luua ühine kogemustepagas, millest osalejad saavad õppida. Selleks oli vajalik luua arusaam, kes on koolitusgrupi jaoks 19-26. aastane noor. Seejärel lisas koolitaja omalt poolt mõned teadmised artiklitest antud vanusegrupi kohta. Palju praktika põhjal loodud kujutlusest ja teadusuuringutest välja tulnust kattus ning see andis koolitusele hea alguspunkti ning tekitas diskussiooni. Abimaterjalina oli osalejatele antud Facebookist väljavõtteid noorte arvamustest oma elust ja tegevustest.
12.30	Mida ühiskond noortelt vanuses 19-26 ootab? Millises ühiskonnas elame? Mis on noorte väljakutseteks Eestis ja kohalikul tasandil. Grupitöö ja diskussioon osalejatega.	Põhinedes eelnevale kaardistusele noorte olemusest koostasid osalejad nimekirja ühiskonna hetkeseisust ja ootustest noorte suhtes. Abiks uuringud ENI kodulehelt ja Eesti Inimarengu Aruanne 2008 http://www.kogu.ee
13.15	ID-mudel + taksitused	Lühike pilguheit ID-mudelile ja



		takistustele, mis noored noorsootööst kõrvale jäävad (tutvu lähemalt ESF programmi „Noorsootöö kvaliteedi arendamine“ raames toimunud „Mitmekesisus noorsootöös“ koolitusraportist.
13.30	Lõuna	
14.30	Oma töövaldkonna analüüs - Mida noortele 19-16 pakkuda? (teemad, meetodid, kuidas neid noori kätte saada? Tööviis). Vaadates tagasi päeva algusesse, siis millised nendest on avatud sihtgrupile 19.26 eluaastat.	Analüüs koos sarnase sihtgrupi ja töökohaga osalejaga koos. Grupid olid erinevad. Välja pakuti mitmeid ideid ja diskussioon liikus sujuvalt üle meetoditele, mida noortega 19-26. töös kasutada.
16.00	Mõned näited töömeetoditest ja lähenemistest, mida on selle vanusegrupiga kasutatud Meetodite leidmine ja rakendamine - mida soovin edasi teha kuidas oma tööd muuta või täiendada?	Rohujuure koomiksid, vabatahtlik tegevus, teater (foorumteater), maailmahariduse teemalised filmid, tööklubid jne. Kahjuks ei õnnestunud meetodeid ka lühidalt osalejatega läbi teha, kuna eelnev kogemuste jagamine läks pikemaks kui esialgu plaanitud.
16.30	Kohvipaus	
16.30	Kuidas õpikogemust analüüsida - käesoleva koolituse näitel anda juhiseid, kuidas noorsootöötajad saavad oma noortega tegevusi analüüsida. MFÕ väärtustamine ja teadvustamine.	Kuna enamik osalejaid pidi varem lahkuma siis asendus see sessioon kokkuvõtte ja analüüsiga. Osalejad joonistasid käe ja märkisid käe sõrmedele ära: põidlast alates - mis meeldis? Midagi, mida soovin eraldi välja tuua, mida võiks muuta; Mis ei meeldinud? Mis puudutas südant? Väike mõte, mille võtan siit kaasa.
17.00	Lõpuring	Tagasiside osalejatelt: <ul style="list-style-type: none"> - meeldis koolituse atmosfäär (kohvik ruumina loob mugavama tunde kui konverentsi keskus); - koolituse õhkkond oli sõbralik ja kohe tekkis grupi tunne, et oma mõtteid jagada; - koolituseks oleks võinud olla aega mitu päeva, kuna praegu saime teemadega ainult tutvuda ja aega jäi väheseks; - hea, et sai ka taustainformatsiooni uuringutest; - koomiks meeldis meetodina väga;



		<ul style="list-style-type: none"> - tööklubide mõte tuleb kindlasti ära teha; - grupi tunne tekkis paremini käesoleval koolitusel võrreldes eelmise vanusegruppidega seotud koolitusel.
--	--	--

Põhimõisted

Noorsootöö on Eesti noorsootöö seaduse¹ järgi noortele tingimuste loomine arendavaks tegevuseks, mis võimaldab neil vaba tahte alusel perekonna-, tasemekoolituse- ja tööväliselt tegutseda. Noorsootöö sisuks on noorte sotsiaal-, kultuuri-, ja tervisekasvatus, mis soodustab noorte vaimset ja füüsilist arengut.

Noor on Eesti seadusandluse järgi 7-26. aastane isik.

Mitteformaalne õppimine on eesmärgistatud, kuid vabatahtlikkuse alusel toimuv õpe, mis võib aset leida väga erinevates situatsioonides ja keskkondades, mille puhul õpetamine/koolitamine ja õppimine ei pruugi olla ainuke ega peamine otstarve. Need keskkonnad ja situatsioonid võivad olla vahelduvad või ajutised, tegevusi või kursusi võivad läbi viia professionaalsed õppimise toetajad (nt noortekoolitajad), aga ka vabatahtlikud (nt noortejuhid). Tegevused ja kursused on planeeritud, kuid harva struktureeritud tavapärase õppekava teemade järgi. Tavaliselt on nad suunatud teatud sihtgruppidele, kuid harva dokumenteerivad ja hindavad õppetulemusi või -saavutusi tavapärasel nähtaval viisil (Lynne Chisholm²). Mitteformaalsest õppimisest saab eesti keeles lisaks lugeda järgnevalt leheküljelt: <http://www.mitteformaalne.ee>

Õpitegevuse hindamine on meetod (tegevus), millega saab tõestada, kas mingi õppeprotsessi ootused ja eesmärgid kajastavad tegelikkust (protsessi tulemused)“ (Nydia Elola, Lilia V. Toranzos 2000)³. Lähemalt saab noorsootöös asetleidvast õpitegevuste hindamisest lugeda T-Kit käsiraamatust nr. 10 (MFÖ link <http://www.mitteformaalne.ee/index.php?mid=177>).

Koolituse põhimõtted ja lähenemised seotult praktiliste näidetega koolituselt

„Ühel heal päeval tuleb sul otsustada, kuhu sa tahad minna. Ja siis pead sa teele asuma“
J.D.Salinger

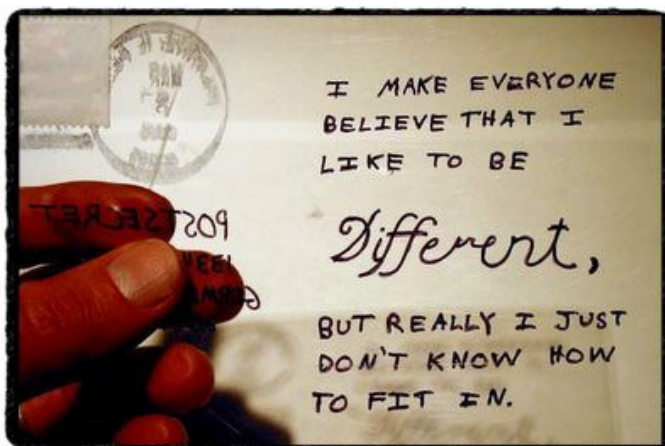
Koolitus „Noorsootöö võimalused vanusegrupiga 19-26“ keskendus **noorsootöö ja mitteformaalse õppimise ühisosale** (joonis 1), ehk noorsootöö võimalusele pakkuda noortele õpikogemust. Noorsootöö ja mitteformaalse õppimise vahele ei saa panna võrdusmärki, kuid kindlasti saab ja peab noorsootöös toimuma õppimine, mis enamjaolt liigitub mitteformaalseks õppimiseks. Mark Taylor⁴ toob välja, et viimastel aastatel on jõutud arusaamisele, et

¹ Noorsootöö seadus 1999 <http://www.riigiteataja.ee>

² Chisholm, L. (2005) Bridges for Recognition Cheat Sheet: Proceedings of the SALTO Bridges for Recognition: Promoting Recognition of Youth Work across Europe, Leuven-Louvain

³ T-Kit käsiraamat „Õpitegevuse hindamine noorsootöös“

⁴ Youthpass Guide <http://www.youthpass.eu>



mitteformaalsel õppimisel on noorte elule suur mõju kolmes omavahel seotud olevas valdkonnas: isiklik areng, aktiivseks kodanikuks kujunemine, tööhõive valmidus (joonis 2).

Isikliku arengu toetamine annab noorele võimaluse vaadata, kuidas ta inimesena kasvab ja otsib vastuseid küsimustele: Kelleks ma tahan saada ja mida teha? Kuidas ma teistega koos elan ja koostööd teen? Kuidas ma õpin? Saades selle kaudu ka teadlikuks oma tugevustest ja nõrkustest.

Aktiivseks kodanikuks kujunemisel otsitakse vastuseid küsimustele: Kuidas on minu noorsootöös osalemine seotud laiemalt ühiskonnaga? Milliste algatuste kaudu aitan ma ka teistel noortel noorsootöö tegevustesse kaasatud olla? Kas ma viin praktikasse ütlust „*thinking globally, acting locally*“ (mõeldes globaalselt ja tegutsedes kohalikul tasandil)? Kas ja kuidas me käitume demokraatlikult? Kus vajavad inimõigused kaitsmist? Kuidas saan minda midagi muuta? jne.

Tööturule edukaks sisenemiseks saab noorsootöö pakkuda keskkonda, kus noor leiab vastused järgmistele küsimustele: Milliseid oskuseid on mul vaja, et olla meeskonna töös edukas? Kuidas võtta initsiatiivi? Milliseid oskuseid olen omandanud projektide kaudu (eelarve koostamine, planeerimine, riski analüüs jne)? Kuidas ennast teistele tutvustada? jne.

Töötades vanusegrupiga 19-26. eluaastat on mitmed need küsimused veelgi enam teadvustatud ja paljud enda, töö ja ühiskonnaga seotud teemad aktiivselt päevakorras. Sellest tulenevalt näeme, et noorsootööl on potentsiaal pakkuda varajasse täiskasvanuikka jõudnud noorele mitmeid tegevusi, mille kaudu hetkel olulistele küsimustele vastuseid leida. Käesolev koolitus sai ellu kutsutud, kuna mitmed noorsootöötajad on toonud ühe keerulise sihtgrupina välja just selle vanusegrupi, kuna neid noori on raske kätte saada ja teadlikkus, milliseid tegevusi nendele noortele pakkuda on väike. Koolituse eesmärk oli pakkuda noorsootöötajatele võimalust jagada kogemusi, kuidas neil senine töö 19-26. aastaste noortega on läinud ja anda sisendit nii uuringutest kui praktikast uute ideede tekkimiseks.

Sisend uuringutest ja teadusest noortest vanuses 19-26 eluaastat

*"Kõik minus äkki vabises ja kõikus,
uus võõras valgus võikalt hinge löikus,
ma tundsin - minus valmib inimene!"*
(Artur Alliksaar)

Vanusegruppi 19-26. eluaastat nimetatakse mitut eri moodi ja mitmeid eri tõlgendusi on ka selle vanusegrupi elu-olust ning mõttemaailmast. Käesolevas koolitusraportis on toodud välja mõned erinevad lähenemised käsitletavale eluperioodile, kuid nendele, kellel asja kohta lähem ja sügavam huvi on soovitatav siiski uurida arengupsühholoogiat ja muid teadusharusid, mis annavad põhjaliku teoreetilise ülevaate noorte arengust ühiskonnas.



Erik H. Erikson (1902-1994), keda loetakse psühhosotsiaalse arenguteooria loojaks, kirjeldab inimese elukaart läbi arengukriiside. Erikson väidab, et inimene on ühiskonna produkt ja arenguks läbib ta erinevad astmed, kus tuleb lahendada mingi sotsiaalne konflikt. Varajase noorusega seostas ta identiteedi ja rolli ähmasuse vahelist konflikti. Järgmine kriis seisneb intiimsuse ja isolatsiooni vahel: see etapp läbitakse edukalt eeldusel, et noor loob lähedase sideme teise inimesega. Kui ta seda luua ei suuda, võib tal areneda üksindus- ja isoleeritustunne. Noore püüetele mõista, kes ta on, lisanduvad nüüd ka suhted teistega ja rollid, mida ühiskonnas omandada. Nõnda kirjeldab noore arengut Erikson, kuid kui vaadata tänapäeva noori, siis erineb Eriksoni eelmise sajandi keskpaigal kirjutatud teooria tänapäeva noorest küllaltki palju. Tänapäeval on 19-26. aastase noore elus enam nüansse ja valikuid, mistõttu täiskasvanuiga saabub tunduvalt hiljem kui mõned kümnendid tagasi.

Jeffrey J. Arnett (2007) kirjutas artikli noorte Eurooplaste täiskasvanuks saamisest ja tõi välja, et kui 20. sajandi I poolel liikusid Eurooplased lapsepõlvest murdeikka ja sealt edasi varajasse täiskasvanuikka ning saavutasid stabiilse täiskasvanu elu 20ndate alguses, siis enam see nii ei ole. 20. sajandi alguses oli keskmine abiellumise iga Euroopas 20ndate eluaastate alguses ja 25ndaks eluaastaks oli enamik noori saavutanud täiskasvanu staatuse, nii töös kui perekonnas. Nüüdseks on keskmine abiellumisiga Lääne-Euroopas 30ndate alguses ning kõige muude muutustega on noorte elu Euroopas viimase mõne kümne aastaga nõnda palju muutunud, et räägitakse uuest eluperioodist „lähenev täiskasvanuiga“ (inglise k. *emerging adulthood*). Arnetti sõnul on see periood on aeg identiteedi otsimiseks, muutusteks, enesele keskendumiseks, võimalusteks ja „kahe vahel“ (inglise k. *feeling in between*) olemiseks.

Otsides ideaali. Arnett kirjutab, et tänapäeval toimub identiteedi otsin peamiselt varajases täiskasvanueas või „lähenevas täiskasvanueas“ ning mitte enam murdeeas. See toob kaasa soovi saada teada, kes sa oled ja milliseks täiskasvanuks sa saada soovid, pidades silmas peamiselt tööd ja armastust. Armastuses esitab noor endale küsimuse: Kas see on inimene, kes on mulle terveks eluks hea partner? Sama moodi proovitakse mitmeid erinevaid õpinguid ja töökohti, et leida see, mis kujuneva identiteediga kõige paremini vastaks. Siin seisavad noored aga silmitsi probleemiga, mis ootab neid sajandeid tagasi väljakujunenud haridussüsteemis. Arnetti sõnul on Euroopas haridussüsteem „läheneva täiskasvanuea“ tõttu juba muutumas. Siinkohal kindlasti ka hea koht mõelda, kuidas saab noorsootöö antud kontekstis noortele abiks olla.

Ärev aeg. Teise iseloomuliku omadusena „lähenevale täiskasvanueale“ toob Arnett välja ebastabiilsuse ja muutused. Noor kolib vanemate juurest ära ja asub elama teiste eakaaslastega. Järgneb üks või mitu koosoleku eakaaslastega. Muutuseid toimuvad ka õpingutes ja töös ning see kõik võib tekitada stressi. Stabiilsust kõigutab ka noorte töötuse kõrge tase Euroopas. Euroopas oli 2009 aasta suvel noorte töötuse protsent 19,5%.

Vabaduse kõrgpunkt. Kolmandaks toob Arnett välja, et „lähenev täiskasvanuiga“ on vabaduse kõrgpunkt. Noored on tõenäoliselt lõpetanud (või väljalangenud) kohustusliku hariduse ja nad ei ole enam nõnda seotud oma lapsepõlve perega ning veel seotud oma uue pere ega tööga. Selle tundega kaasnevad ka reisimised ja nn. vahe aasta võtmine, enne uusi õpinguid ja tööle asumist. Küll aga ei tähenda enesele keskendumine võrdset murdeeale sarnast enesekesksust. Näiteks toob täiskasvanuikka sisenemine kaasa oma vanemate parema mõistmise.



Teel, aga mitte veel kohal. Vahepeal olemine tähendab seda, et noored on teel täiskasvanuks saamise poole, aga mitte veel seal. Uuringud on näidanud, et noorte hulgas on see tunne üsna tavaline nii USAs, Euroopas, Koreas, Austraalias, Argentiinas ja Iisraelis. Noored tunnevad ennast täiskasvanuna alles 30ndatesse sisenedes. Kui kunagi oli täiskasvanuks saamise versta-postiks abiellumine, koolilõpetamine, töökoha leidmine ja lapse saamine, siis nüüd loevad noored põhjusteks vastutuse võtmist, iseseisvate otsuste tegemist ja majanduslikku iseseisvust.

Kõrgele suunatud lootused. „Lähenevas täiskasvanuseas“ on võimalusi palju, kuna ükski uks ei ole veel lõplikult suletud. Noorte unistused muutuvad realistlikumaks kui varem, mil sooviti sarnaneda kuulsustega: leida sobilik elukaaslane ja töö, mis oleks nauditav ning hästi tasustatud ning ehk teha isegi midagi, mis veidi maailma muudaks.

Nukramal toonil kirjeldab tänapäeva noori 2001. aastal Tarcher, kes koostas Abby Wilneri ja Alexandra Robbins'i abil oma kogemusest lähtuvalt juhendi neile, kelle erialase hariduse omandamine on läbi ning täiskasvanu elu alustamine osutub arvatust okkalisemaks. **Veerandea kriisiks** nimetatakse sarnaselt keskeakriisile muutuste perioodi inimese elus. See kriis algab kahekümnendate alguses ja võib kesta kuni kolmekümnenda eluaastani. Esimene kord võeti see termin kasutusele 2001 aastal (*Quarterlife Crisis, the Unique Challenges of Life in your Twenties* Tarcher). Eluveerandi või veerandea kriis seisneb selles, et noorte elus on nõnda palju valikuid ning võimalusi ja samas on nad seotud traditsioonidega, kuidas eelnevad põlvkonnad on täiskasvanuikka sisenenud, et otsus, millist eluteed valida ei tule kergelt. Ootused elule on suured ja pettumusi ei ole kerge üle elada. Enam ei kehti reegel, et koolis hästi õppides on lihtne töökohta saada, kuna aina enam oodatakse eelnevat kogemust. Siin taaskord mõttekoht noorsootöötajale. Noored võrdlevad end aina enam teiste omavanustega, kuid kuna võimalusi on palju, siis on raske leida sarnase eluteega eakaaslast. Ei ole õigeid ega valesid valikuid, vaid erinevad valikud ja see tekitab kõigile võimaluse ennast teistega võrrelda ning ennast kehvasti tunda, et teised on saavutanud midagi, mida nemad ei ole.

Veerandea kriisi iseloomustavad:

- Mõistmine, et oma eakaaslaste järgi sammumine on mõttetu;
- Oma surelikkusega silmitsi seismine;
- Oma vanemate inimlikkuse ja surelikkuse märkamine;
- Ebakindlus, et tegevused, mida tehakse on mõttetu;
- Ebakindlus enda ja teiste armastamises;
- Ebakindlus oma saavutustes;
- Lähedaste suhete ümberhindamine;
- Sõprus- ja armastussuhete puutumine ja seksuaalne frustratsioon;
- Tööga rahulolematus;
- Soov edasiõppimisest;
- Tugevad arvamused;
- Majanduslikust olukorrast tulenev stress;
- Soov luua perekond ja sellega seotud küsimused;
- Tunne, et teistel läheb paremini.

Veerandea kriis on ka positiivseid omadusi, nimelt, mida rohkem ja ausamalt noored tekkinud kahtlused ja küsimused lahendavad, seda tõenäolisem on, et keskea kriisi ei tule.



Noor, kes võtab sel etapil aega ja saab vajalikult hulgalt toetust, et endas selgusele jõuda naudib saavutatud selgust ja stabiilsust.

„Kui ma mõtlen, et me oleme nagu lilled, kes kasvavad sama peenra peal, siis miks peaksingi arvama, et meie elusaatused teineteisest väga oluliselt erinevad“ ütleb noor.

Koolitusel osalejad iseloomustasid 19-26. aastaseid noori järgmiselt:

Millest mõtlevad? Peod, asjad, autod, iseseisvus, tulevik, raha, sõbrad, naised, mehed, seks, arvuti, töö, pere, kool, karjääriredel, FÕ, diplom, reisimine, armastus, suhted, sõpruskond (19-22), kindlad sõbrad (23-26), haridus, suhted, probleemid (eluolu, suhted, tulevik), majanduslik hakkama saamine, endale selgusele jõudmine, enda tundma õppimine.

Millest unistab? Edu, eluarmastus, turvalisus, jõukus, reisimine, hea töö, hea palk, oma elu, auto, load, edukus, rikkus, populaarsus, raha, eneseteostus, pere, maailma nägemine, vabadus, kindlustunne, edukas karjäär, iseseisvus, eneseteostus, tunnustus, toetus.

Mida kardab? Üksindus, läbikukkumine, vaesus, tulevik, keegi ei armasta ega hooli, puudub kuuluvus, enesehinnang, armastuse puudus, auto puudus, läbi kukkumine, vanemate vigade kordamine, paigalseis, mandumine, tõrjutus (laste sekka enam ei kuulu ja täiskasvanud, kes on vanemad ei võta teda veel tõsiselt), kriitikat ja seda, et ei saa suhete, kooli, töö või eluoluga hakkama.

Millega tegeleb? Trennid, elatise teenimine, kaitseliit, alkoholi joomine, internetis suhtlemine, õppimine, autode või motikatega kihutamine, kool, töö, sport, chillimine, hängimine, pidutsemine, sportimine, vaba aja veetmine, sõbrad, hobid, harrastused, peresuhted, pere loomine, internet, stressamine, katsetamine, riskimine, eneseotsing.

Kus käib? Trenn, reisimine, meelelahutusüritused, töö, kool, „linnas“, noortekeskus, kaubanduskeskus, bussikas, VAK/ANK, klubid, huvikeskus, hobid, autokool, ülikool, ametikool, pidu, pood, kino, kontsert, teater, kohtamine, internet.

Ühiskond ja noored

„Üldse. Maailm peaks olema palju-palju-palju lihtsam. Meie, meie peaksime oskama olla märksa lihtsamad“, ütleb noor.

Noored ja noorsootöö ei eksisteeri ühiskonnast eraldiseisva osana, vaid on iga muutuse ja arenguga seotud. Seetõttu on noorsootöös oluline olla jätkuvalt kursis noorte elu-oluga nii praktikas kui ka numbrites. Aegajalt ütlevad ka uuringud ette, mis suunas oma tegevusi planeerida. Näitena mõned tähelepanekud käsitletava sihtgrupi kohta.

- 11% noori vanuses 22-26 külastab noortekeskusi (2005);
- 15-24. aastaste noorte sooline jaotus tööjõus osalemisel (2009 I kvartal): Mehed ja naised töötuse osakaal kokku 27%; mehed 34% (15 000 noormeest) ja naised 17%. 2009. aasta lõpuks on olukord tõenäoliselt halvemuse poole muutunud. Need numbrid on Euroopas ühed suuremad;
- TAI uuringud ja analüüsid “HIV, aids ja seotud nakkused arvudes” (1988-2007) 16-19 aastaste tüdrukute hulgas on nakatunute arv kõrgeim ja 20-24 aastastest meeste hulgas on nakatunute arv kõrgeim;
- 2009 aastal kasutas 97,3% 16-24 aastastest noortest arvutit ja internetit. Maapiirkonnas elavad noored kasutavad internetit kodus 87%. Kõige enam kasutatakse otsingumootoreid ja e-mailide saatmist, vähem veebilehe loomist;



- Negatiivne rändesaldo näitab, et Eestist lahkub rohkem noori, kui siia elama saabub. Kõige rohkem lahkub noori vanuses 25-29 aastat;
- Oodatav eluiga praeguses Eestis on 2004 aasta andmetel meestel 66,3 ja naistel 77,8 aastat. Euroopa Liidu 27 liikmesriigis on keskmine oodatav eluiga samal aastal 75,2 ja naistel 81,5 aastat. Eesti meeste eeldatav eluiga oli Leedu ja Läti järel 2006. aastal üks lühemaid kogu Euroopa liidus (Eurostat 2008);
- Eesti õpilaste *huvi loodusteadustega seotud elukutsete vastu on väga madal*. Vastavalt õpilaste vastustele sooviks 26% meie õpilastest töötada loodusteadustega seotud erialal (siia alla liigitati kõik loodusteadustega piirnevad valdkonnad, sh inseneri- ja meditsiiniteadused), 22% soovib jätkata loodusteaduslike õpinguid pärast keskkooli lõpetamist ja kõigest 14% tegeleda teadusliku uurimistööga. Kõik nimetatud näitajad olid madalamad kui osalenud riikide keskmine;
- 2005. aasta õpilasküsitluse “Noored ja meedia” (N=948) andmetel väitis 49% vastanutest, et rõivaste ja välimuse alusel on kedagi nende klassis kiusatud. Mõneti vastupidiselt stereotüübile, mille kohaselt võiksid kaubamärgid olla rohkem tüdrukute pärusmaa, on need leidnud olulise koha just Eesti poiste väärtushinnangutes, kellest 55% peab kaubamärke oluliseks määrajaks riiete ja sporditarvete ostmisel.
- Kõige suuremaks mureküsimuseks on jätkuvalt sotsiaalsetest ja käitumuslikest põhjustest tingitud madal oodatava eluea pikkus, seda eriti meestel, ning nii meeste kui naiste lühikeseks jääv aeg elada oma elu täisväärtuslikult ja aktiivselt.
- Noorte perede kõrge laenukoormus (mis oli üheks argumendiks vanemapalga vastavusse viimisel senise töötasuga) võib kaasa tuua kriitilise olukorra paljudes peredes, kui vanemapalga saamise aeg lõpeb, ilma et avaneks töövõimalust.

Siin vaid mõned statistilised näitajad ja tendentsid noortest ning Eesti ühiskonnast. Kindlasti ei ole nendest paljud otseselt noorsootöö lahendada, aga mõtlemisainet peaks kindlasti pakkuma neile, kes töötavad 19-26. aastaste noortega või, kes soovivad nendele pakkuda asjakohaseid tegevusi. Täpsemalt Eesti ühiskonna arengutest huvitatule on soovitada Eesti Inimarengu Aruanne <http://www.kogu.ee>

Koolitusel osalejat arvasid noortest ja ühiskonnas järgmist:

Mida ühiskond ootab?

Kooliharidust
 libe tõstmist
 Töö tegemist
 Maksude maksmist
 Tervet inimest (ilusat)
 Riigile soodsat inimest
 Edukas
 Aktiivne
 Edukas - materiaalne kipub olema
 Pereväärtused tagaplaanil
 Kiire kohanemine tööl ja ühiskonnas
 Vastutus ja iseseisvus
 Heakodanlikkus

Noorte väljakutsed Eesti ühiskonnas

Tööpuudus
 Eluaseme puudus
 Lastehoiukohtade puudus
 MASU
 Puuduvad noorte jaoks piisavalt ahvatlevad pakkumised
 Õppelaen
 Vale suhtumine
 Saavutada edukust ja populaarsust
 Eneseteostus
 Leida sobiv töö
 Suhtlemisbarjäärid
 Leida üldse töö
 Iseseisva eluga hakkama saamine
 Vaba aja sisustamine kasulikult
 Enesearendamine, usaldusväärse info kättesaadavus



Töö distsipliin
Sotsiaalmaks
Intelligentsed
Innovaatilisus
Noorte aktiivsus
Tolerantsus
Kogemuse saamise puudus
Töö ei kõlba
Partnerite pidev vahetamine
Raske uues keskkonnas ennast defineerida
Takerdub enda enese liiga kõrgesse enesehinnangusse
Keele ja kultuuribarjäär vene noortele
Kardetakse raskusi
Purunenud pered (vanemate ja enda pere)
Üksikvanemad
Noored vanemad
Pere puudumine, pereta kasvamine
Pere loomine, laste kasvatamine
Konkurentsipinged, vanemate ootused
Majanduslik toimetulek

Ahvatlused (laenud, sõltuvused, saada ruttu täiskasvanuks, võimalused välismaal)
Töö leidmine
Õige kaaslaste leidmine
Valikute paljusus
Eneseteostus, - leidmine

Kohaliku tasandi väljakutsed

Eluaseme puudus
Arenguvõimaluste puudus
Lastehoiukohtade puudus (noored emad ja alaealised emad)
Noor jääb üksi
Puudub, kes edasi suunab ja julgustab
Kodukoha atraktiivseks muutmine
Niru töökohta väikese palgaga, sest puuduvad oskused ja haridus
Peab olema auto
Vanemad ei julgusta
Emotsionaalne maataasa tegemine

„Hea praktika“ noortega vanuses 19-26. eluaastat

Oluliste teemadena tuli koolitustel välja, et noored on väga seotud hariduse ja tööga, seega saab noorsootöö pakkuda võimalust valmistuda tööeluks või leida tee elukutseni, mida noored sooviks teha. Hea praktikana pakuti välja ekskursioone organisatsioonidesse ja asutustesse, kus noored sooviks tulevikus töötada (Estonia teater, ERR, Kodanikuühendused jne). Lisaks on noortekeskuses kerge teha tööklubi sarnaseid üritusi (täpsemalt saab lugeda Töötukassa poolt korraldatud tööklubidest ajakirja MIHUS 2 numbrist), kus saavad noored tutvuda tööeluks vajalike teadmiste ja oskustega.

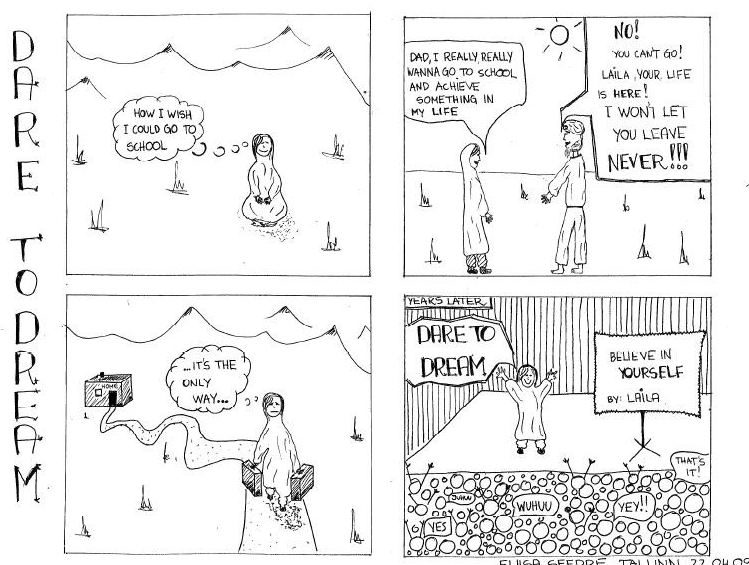
Lisaks võib noortele huvi pakkuda järgnevad meetodid:

Rohujuure koomiks

“A single drop of ink, can make a thousand people think”

Rohujuure koomiksimeetod loodi selleks, et väikestes kogukondades tõsta esile näiteks inimõiguste, tervishoiu ja keskkonnaga seotud probleeme ja teemasid. Soov oli leida viis, kuidas kommunikeerida neid teemasid kõigile arusaadavas keeles. Rohujuure koomiksi üheks idee autoriks on Soome koomiksikunstnik Leif Packalén. Maailmaharidusest alguse saanud koomiksimeetodi puhul on oluline lugu, mida soovitakse teistele edasi anda ja palju vähem saab tähelepanu joonistusoskus või laialt mõistetav huumor. Antud meetodi populaarsus põhinebki sellel, et koomikseid teevad tavalised inimesed meie keskelt, kellel on mingi sõnum edasi anda. Läbiv on mõtteviis, et kui teiste sellised joonistused on inimestele arusaadavad, siis olen ka mina suuteline sellisel määral joonistama.

Eestiski on esimesed noortekeskused ja -organisatsioonid antud meetodit kasutanud ja julgustanud isegi ka teisi huvilisi katsetama. Oma kogemusest võin ütelda, et noortele meeldib oma lugu ja mõtteid edasi anda ning joonistamine on heaks alguseks vestlustele. Siinsed teemad on kindlasti teist laadi kui väikestes Aafrika või Aasia kogukondades - edasi antavad sõnumid tulevad töötoas osalejate hulgast just nendel teemadel, mis neile olulised. Soomes ja Suurbritannias on koomiksrite kaudu käsitletud soolise võrdõiguslikkuse, koolikiusamise, multikultuursuse, mitmekesisuse, sotsiaalse tõrjutuse jpm teemasid. Koomiksid on heaks viisiks, kuidas noored omavahel nende jaoks olulisi teemasid saavad jagada - nii on võimalik oma noortekeskuses, koolis või organisatsioonis igal nädalal uute teemadega koomiksid üles riputada, et nõnda edasist diskussiooni julgustada. Näiteks käesolevas ajakirjas käsitletud noorte vägivalla teema on kindlasti üks nendest, mida noortega just selle meetodi abil arutada saab.



Koomiksitöötoa korraldamine on lihtne ja odav. Vaja läheb paljundusvõimalust, A4 formaadis pabereid, harilikke- ja tindipliitseid ning kustukummi. Ülejäänud osa, mis tegelikult hoopis olulisem, on mõelda välja lugu ja see koomiksina üles tähendada. Kõik sammud ja muudki koomiksrite maailmast on kättesaadav mitme käsiraamatu, video ja koomiksinäite kujul World Comics kodulehel <http://www.worldcomics.fi>. MFÕ veebis leiad koomikseid, mis on valminud Marit Kannelmäe-Geerts'i juhendamisel toimunud töötubades: <http://www.mitteformaalne.ee/index.php?mid=208>

Foorum teater

Looming on lööming, kus kellelegi liiga ei tehta!

Foorumteater on julguseõpetus ja passiivsuse murdmise teekond, ühendades endas teatri mängulised ja loovad vahendid ning sotsiaalpedagoogilised eesmärgid. Ta on peegel, milles saab muuta pilti ja võib olla uue tee algus.

Foorumteatri eesmärk:

- teadlikkuse tõstmine - ennetus -, ja mõjutustöö eri teemade ja probleemide osas



Haridus- ja Teadusministeerium



- inimeste jaoks oluliste teemade ja probleemide identifitseerimine ja uurimine
- inimeste kaasamine ja ühiste muutusmuustrite ning käitumisnippide katsetamine
- erinevate osapoolte vahelise dialoogi aktiveerimine
- motiveerimine ja jõustamine läbi kaasahaarava mängulise tegevuse - rõõmu, lusti ja lõõgastuse pakkumine.

Foorumgrupil on vastavalt sihtgrupi vajadusele 3 tegevuslikku võimalust:

- foorumteatri etendus
- foorumteatri töötuba
- foorumteatri tehnika treening

Foorumteater on Brasiilia teatriuendaja Augusto Boali 1960. aastatel välja töötatud osalusteatri vorm. Mõiste ise on pärit Vana-Roomast: foorum on ühiskonnaelu keskus, kus kogukonna liikmed arutavad olulisi probleeme. Foorumteater on aga Boali nn rõhutute teatri (The Theatre of the Oppressed) üks tehnikaid. See rajaneb usul, et kõigil inimestel on võime mõjutada sotsiaalset tegelikkust.

Eesmärk on viia etendus traditsiooniliselt näitleja monoloogilt üle dialoogile lava ja publiku vahel. Rõhutu tähendab siin inimest, kelle eneseteostus on takistatud. Foorumteatris proovitakse teda ühiselt aidata. Foorumteater keskendub vähemustele ja kõrvalejäänutele: lapsed, immigrandid, vangid, sõltuvushaiged, eakad.

Meie ühiskonnas on palju monolooge. On vaja rohkem julgust oma õiguste eest seista ja vähem vaikselt omaette viriseda. Dialoogiteatris tundub, et mängitakse mängu, kuid tegelikult räägitakse tähtsatel teemadel.

Foorumteatri tegijaid on väga erinevaid: ühed rõhuvad rohkem kunstile, teised sotsiaalsele küljele. Gill Dowsett Walesist rõhutab foorumteatri emotsionaalset intelligentsust (EQ) arendavat toimet.

Foorumteatri mängud saadaval peale koolitust e-maili teel.

Lisainformatsiooni: <http://vatteater.tna.ee/index.php?nodeID=25>

<http://www.culture.ro/forumtheatre> (saadaval ka foorumteatri teemaline raamat meetoditega)

<http://www.theatreoftheoppressed.org>

Maailmakool

Maailm meie ümber muutub, kui me teda puutume, ja me ise muutume, kui see maailm meisse puutub. Peeter Volkonski



Maailmakooli portaali on koondatud Eestis toodetud ja tõlgitud maailmahariduse materjalid koolidele, õpetajatele, noortele ja noorsootöötajatele. Portaal pakutakse õpetajatele e-õppe materjale, infot aktuaalsete tegevuste kohta, võimalusi osa võtta erinevatest kampaaniatest ja projektidest, korraldada teemapäevi koolis, leida endale partnerkoole teistest



Haridus- ja Teadusministeerium



riikides, tellida kooli huvitavaid filme ja metoodikat ning palju muud huvitavat. Portaali teostatakse kolme maailmahariduse projekti omavahelises koostöös, milleks on Jaan Tõnissoni Instituudi projekt Vaata ja muuda, Ühendus Humana Estonia projekt Solidaarne kool ning Eesti Rohelise Liikumise õiglase kaubanduse projekt. Portaali tehnilist teostamist toetab Eesti Välispoliitika Instituut.

Maailmakooli kodulehel <http://www.maailmakool.ee> asub ka meediateek, kus on nimekiri ligi 90 filmist, mis käsitlevad maailmahariduse teemasid. Filme (ka lühifilme) on võimalik Jaan Tõnissoni Instituudist laenutada ja näiteks noortekeskuses enne filmiõhtut näidata. Lisaks on filmiõhtutel hea valida filme, mis käsitlevad olulisi teemasid, millega noored hetkel tegelevad. Maailmaharidus on kindlasti teema, millest noored, kes kodanikuaktiivsusega soovivad seotud olla, huvituvad.

Vabatahtlik tegevus

Parim viis noortele töökogemuse andmine on leida võimalusi vabatahtliku töö tegemiseks. Alustada tasub kindlasti kohaliku tasandi vabatahtliku tegevuse võimalustest ja kui noorel soovi ning maailmanägemise indu, siis liikuda edasi rahvusvahelise võimaluste juurde:

- Programm Euroopa Noored Euroopa vabatahtlik tegevus: <http://euroopa.noored.ee/?q=evs>
- GLEN Euroopa noortele suunatud maailmahariduslik koolitus- ja praktikaprogramm <http://www.terveilm.net/?id=5>

Eestis toimuva vabatahtliku tegevuse ja selle valdkonna arengute kohta leiab kõige päevakohasemat informatsiooni Vabatahtliku tegevuse arenduskeskuse veebilehelt: <http://www.vabatahtlikud.ee>

Vabatahtlikul tegevusel on kolm peamist tunnust:

1. tegevus toimub vabast tahtest, mitte kohustuslikult ega sunniviisiliselt;
2. tegija ei saa rahalist ega materiaalselt tasu, kuigi võib saada palju kasu ning tänutäheks ka kingitusi;
3. tegutsetakse väljaspool oma kodu ja perekonda, kellegi teise või laiemalt ühiskonna hüvanguks.

Eesti vabatahtliku tegevuse arengukavas aastateks 2007-2010 on vabatahtliku tegevuse määratlus sõnastatud selliselt:

Vabatahtlik tegevus on oma aja, energia või oskuste pakkumine vabast tahtest ja tasu saamata. Vabatahtlikud aitavad teisi või tegutsevad peamiselt avalikes huvides ja ühiskonna heaks. Oma pereliikmete abistamist ei loeta vabatahtlikuks tegevuseks.

Vabatahtlik tegevus on ennekõike vaba ja demokraatliku ühiskonna oluliseks tunnuseks - inimestel on vabadus tegeleda asjadega, millega nad tahavad tegeleda ja mida peavad vajalikuks. Saadav kasu on väga mitmekülgne ja võidavad kõik osapooled.

Mida võidavad vabatahtlikud?



Haridus- ja Teadusministeerium



Vabatahtlikke kannustab soov midagi korda saata, oma ideid ellu viia või mõni probleem lahendada ning nende jaoks pole oluline selle eest rahalist või materiaalselt tasu saada. Aktiivsed inimesed saavad vabatahtlikena osaleda neid puudutavate otsuste tegemises, oma huvide eest paremini seista ning kujundada seeläbi elukeskkonda tervikuna. Samuti on vabatahtlik tegevus vaba aja huvitavalt ja kasulikult veetmise viis.

Heade kodanikena koguvad vabatahtlikud ühiskonnas järjest enam populaarsust.

Mida võivad ühendused?

Eesmärkide saavutamiseks liidetakse jõud ja moodustatakse ühendusi. Vabatahtlikud, olgu organisatsiooni liikmed või väljastpoolt kaasatud, on ühendustes oluliseks ressursiks ning väärtuseks.

Vabatahtlikud toovad endaga organisatsiooni kaasa vajalikke oskusi, teadmisi ja uusi ideid. Ülimalt väärtusliku panuse vabatahtlikena annavad ka eksperdid ja juhatuse või nõukogu liikmed, kellele palga maksmiseks ühendustel enamasti vahendeid ei ole.

Mida võivad ettevõtted?

Toetades ja tunnustades oma töötajate tegutsemist vabatahtlikena, toetavad äriettevõtted ühtlasi töötajate arengut ning suurendavad nende motivatsiooni oma ettevõttes töötamiseks.

Ettevõtete korraldatud heategevuslikes tegevustes võivad nad kaasata nii oma töötajaid kui ka vabatahtlikke väljastpoolt.

Mida võivad avaliku sektori organisatsioonid?

Vabatahtlike abiga viiakse kõrgel tasemel ellu palju avaliku sektori korraldatud või koordineeritud üritusi, näiteks kultuurfestivale ja spordivõistlusi. Samuti muudab vabatahtlike panus mitmekülgsemaks mitmed avalikud teenused.

Mida võidab ühiskond?

Ühiskondi, kus aktiivsed, hoolivad ja vastutustundlikud inimesed vabatahtlikena tegutsevad, peetakse terveteks ja sidusateks ühiskondadeks (VTA koduleht).

Soovitatav kirjandus:

1. Youthpass Guide <http://www.youthpass.eu>
2. T-Kit käsiraamatud „Õpitegevuse hindamine noorsootöös“ ja „Rahvusvaheline vabatahtlik teenistus“ <http://www.mitteformaalne.ee/index.php?file=134>
3. Pulkkinen, Lea. Nuoren persoonallisuuden kehitys. / Niemelä, Pirkko; Ruth, Jan-Erik. Ihmisen Elämäkaari. Helsinki, 1992
4. Ajakiri Current History (March 2007) artikkel „The Long and Leisurely Route: Coming of Age in Europe Today“ Jeffrey Jensen Arnett <http://www.currenthistory.com/Article.php?ID=465>
5. MIHUS 2 (sept 2009) <http://www.mitteformaalne.ee/index.php?mid=202>

Kokkuvõtvalt võib ütelda, et eri vanusegruppide osas koolitusele kokku tulemine ja ühine õppimine tasub kindlasti ära, eelkõige seetõttu, et noorsootöö sihtgrupi vanuse haare on äärmiselt lai ja lähenemised peavadki osalt erinevad olema. Üks päev ei ole aga kindlasti piisav, kuna sel koolitusel saime katsuda ainult pealispinda ja mitmed vestlused jäid pooleli ning jätkusid loodetavasti osalejate töökeskkonnas ja mõtetes.

Osalejate jaoks oli koolitusel kõige väärtuslikum:

- Teadmised, kuidas sihtgrupini jõuda ja mis on neile oluline;
- Teiste praktikute ja koolitaja kogemused;
- Rühmatööd ja kogemuste jagamine;
- Ideed noorte kaasamisest, kuidas motiveerida neid tegutsema, enesesse vaatama ja enesejuhtimisoskuseid arendama;
- Noored tänapäeva maailmas, uuringutulemused (18-26);
- Uued meetodid;
- Noorte tööhõiveprobleemid ja lahendused.

Ka osalejad kinnitasid, et ajaliselt oleks koolitus võinud olla pikem, et minna teemasse sügavamale.